

Список використаних джерел

1. Мадзігон В.М., Волощук І.С. Технології дослідження освітніх проблем. К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2018. 370 с.
2. Рундель Олександр. Наукове мислення. Аргументовані способи не приймати все на віру. Віхола, 2023. 176с.
3. Гобер М. Кінець перевернутому мисленню. Фабула, 2023. 304 с.

UDC 378.011

DOI: <https://doi.org/10.64076/iedc251023.14>

Legal competence of a future teacher as a component of his professional training in the context of transformations of Ukrainian education

Serhiy Vilkov

Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv

<https://orcid.org/0000-0003-0328-9957>

Abstract. *The report considers the problem of forming the legal competence of future teachers in the context of modern educational transformations and the implementation of the Concept of the "New Ukrainian School". It is substantiated that legal competence is one of the key structural components of the professional training of a teacher, which includes a system of theoretical knowledge and practical skills necessary for organizing the legal education of students and carrying out professional activities within the framework of the legislation.*

Keywords: *legal competence, legal culture, professional training of teachers, legal awareness, New Ukrainian School.*

Правова компетентність майбутнього вчителя як складова його професійної підготовки в умовах трансформацій української освіти

Сергій Вилков

Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0003-0328-9957>

Анотація. *У доповіді розглядається проблема формування правової компетентності майбутніх педагогів у контексті сучасних освітніх трансформацій та реалізації Концепції "Нової української школи". Обґрунтовано, що правова компетентність є одним із ключових структурних компонентів професійної підготовки вчителя, який включає в себе систему теоретичних знань і практичних умінь, необхідних для організації правового виховання учнів і здійснення професійної діяльності в межах законодавства.*

Ключові слова: *правова компетентність, правова культура, професійна підготовка педагогів, правосвідомість, Нова українська школа.*

Сучасні суспільні трансформації в Україні, зокрема реалізація концепції "Нової української школи", зумовлюють необхідність підвищення вимог до професійної підготовки майбутніх педагогів. Одним із ключових компонентів їхньої професійної компетентності виступає правова компетентність, що визначає здатність діяти в межах правового поля, забезпечувати дотримання прав дитини та реалізовувати принципи демократичного управління освітнім процесом.

На думку О. Муращенко, правова компетентність у науковому дискурсі трактується як інтегративна єдність знань, умінь і досвіду, які регулюють поведінку особистості, сприяють її адаптації до соціальних норм і успішній інтеграції в суспільство. В освітньому контексті ця компетентність розглядається як результат пізнавальної діяльності, спрямованої на засвоєння базових правових понять і принципів, а також як універсальний показник професійної ефективності фахівця [4, с.108].

Дослідниця підкреслює, що правова компетентність майбутнього педагога є інтегративною особистісно-професійною характеристикою, яка включає правові знання, уміння, навички та готовність до їх практичного використання у професійній діяльності [4, с.108].

Т. Ціпан розглядає правову компетентність у контексті професійної компетентності як єдність моральних і правових знань, що відображають юридичну дійсність, визначають ставлення людини до правових явищ та забезпечують формування юридично виваженої поведінки. Науковиця наголошує на її багатовимірності, оскільки в цій компетентності поєднуються знання, уміння, цінності, установки та поведінкові моделі [5].

Відтак, аналіз наукових джерел дає підстави вважати, що правова компетентність майбутнього вчителя є багатовимірним утворенням, яке поєднує знання, ціннісно-мотиваційний і діяльнісно-практичний складники.

При цьому у трактуванні О. Муращенко вона постає як характеристика, що забезпечує здатність педагога не лише володіти системою правових знань, а й ефективно застосовувати їх у професійній діяльності. Позиція ж Т. Ціпан розширює це бачення, наголошуючи на зв'язку правової компетентності з моральними орієнтирами, правовою культурою та соціальною активністю особистості.

Тісний зв'язок простежується між поняттями правова компетентність і правова культура. За О. Муращенко, правова культура є фундаментом правової компетентності, оскільки її формування виходить за межі індивідуальної правосвідомості та сприяє підвищенню рівня правової культури всього суспільства [9]. Правова компетентність у цьому контексті відображає практичну здатність застосовувати правові знання й навички, тоді як правова культура формує світоглядні та мотиваційні основи правомірної поведінки.

Л. Кравченко підкреслює, що правова культура має специфіку як соціальне та професійне явище, пов'язане з ціннісними орієнтаціями й переконаннями у

сфері права [3]. Дослідниця зауважує, що саме у студентському віці формується основа професійної правової культури, яка є підґрунтям розвитку правової компетентності майбутнього фахівця [3].

О. Армейський визначає правову компетентність учителя як багатофакторне явище, що охоплює систему теоретичних знань і практичних умінь, необхідних для організації правового виховання учнів і здійснення професійної діяльності в межах законодавства [1, с.42]. Своєю чергою, Д. Ключкова трактує цю компетентність як інтегративне особистісне утворення, яке включає загально-правові та професійно-педагогічні знання, навички й якості, що забезпечують ефективну педагогічну діяльність у правовому полі [2].

Таким чином, правова компетентність педагога постає не лише як сукупність знань і вмінь, а як інтегративна особистісна якість, що охоплює професійно значущі риси: витриманість, відповідальність, рішучість, аналітичність, емоційну стабільність і соціальну нормативність. Саме синтез правових знань із цими рисами визначає сутність правової компетентності як умови ефективної педагогічної діяльності.

Як результат, правова компетентність майбутнього вчителя може бути визначена як інтегративна особистісно-професійна якість, що об'єднує правові знання, уміння та ціннісні орієнтації, забезпечуючи готовність педагога діяти в межах права, захищати права учасників освітнього процесу й виховувати правову культуру учнів. Формування правової компетентності є необхідною умовою підготовки сучасного педагога, здатного ефективно діяти в умовах реформування освітньої системи, сприяти утвердженню правової держави та розвитку громадянського суспільства в Україні.

Список використаних джерел

1. Армейський О. С. Сутність і структура правової компетентності вчителів технологій. Імідж сучасного педагога. 2018. №4 (181). С 39-45.
2. Ключкова Д.М., Чернуха Н.М. Взаємозв'язок формування правової компетенції майбутнього вчителя з правовим вихованням особистості. Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. 2011. №12 (223). С.168-174.
3. Кравченко Л. М. Правова культура і компетентність особистості: спільне та відмінне культурологічного і компетентнісного підходів. Імідж сучасного педагога. 2020. № 4(193). С. 29–33.
4. Муращенко О. Сутність правової компетентності майбутніх вчителів початкових класів / Національна освіта в стратегіях соціокультурного вибору: теорія, методологія, практика": зб. матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції. 19 грудня 2024 року / [наук. ред.: П. М. Бойчук, О. Л. Фаст]. Луцьк: КЗВО "Луцький педагогічний коледж" Волинської обласної ради. Частина 1. 2024. С.107-110.
5. Ціпан Т.С. Професійна компетентність сучасного вчителя. Інноватика у вихованні. 2016. № 3. С.174–184.